MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

SCHUMICKY, Lilla – TOMSITS, Abigél
Az élet tengerének „mosolygó partja” / The "smiling shore" of the sea of life
Eredeti közlés /Original publication:
Africana Hungarica, 2007, 2. évf., 1–2. szám, 239–247. old.
Elektronikus újraközlés/Electronic republication:
AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.855
Dátum/Date: 2018. május / May
filename: schumiczky+tomsits_2007_EletTengere
Ezt az információt közlésre előkészítette
/This information prepared for publication by:
B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd
Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document:
SCHUMICKY, Lilla – TOMSITS, Abigél: Az élet tengerének „mosolygó partja” / The "smiling shore" of the sea of life, *AHU MATT*, 2018, **pp. 1–14. old.**, No. 000.002.855, http://afrikatudastar.hu
Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:
Közkönyvtárakban / In public libraries
Kulcsszavak/Key words
magyar Afrika-kutatás, élménybeszámoló egy gambiai utazásról
African studies in Hungary, experience report about a Gambia trip

---

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMENTUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages
* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration
* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

AZ ÉLET TENGERÉNEK „MOSOLYGÓ PARTJA”

SCHUMICKY, Lilla – TOMSITS, Abigél

Africana Hungarica, 2007, 2. évf., 1–2. szám, 239–247. old.

Gambiát Nyugat-Afrika egyik gyöngyszemeként tartják számon. Az angolok gyarmatosították 1886-ban, s ez az uralom egészen 1956-ig tartott, amikor is Gambia elnyerte függetlenségét, igaz, II. Erzsébet királynő névleges hatalma megmaradt. Hála a földimogyoró-termelésnek, az ország kiépített egy stabil gazdasági alapot, melyet még a fejlődő turizmus is erősített – mindezeknek köszönhetően Gambia politikai öntudatra ébredt, és 1970-ben sikeresen levált végleg az angol birodalomról.

Amikor az 1980-as években a földimogyoró-árak csökkenni kezdtek világszerte, zavar támadt a gazdaságban, s ezt az akkori elnök, Dawda Jawara nem tudta megszüntetni. Több puccsot kíséreltek meg ellene, melyeket szenegáli csapatok segítségével levertek, miután létrejött 1982-ben a Szenegambiai Konföderáció. Mindeközben Jawara nem volt hajlandó a két ország egybeolvasztásával kapcsolatban állást foglalni, így ennek hatására 1989-ben a konföderáció felbomlott.

1990-ben ismét feszültség lett úrrá a térségben, majd egy új katonai állam alakult, élén Yahya Jammehvel. Személyével a nemzetközi politika nem szimpatizált. A rövid autokrácia után, nemzetközi nyomásra, kikiáltja a Második Köztársaságot, megnyeri a választásokat – és mind a mai napig hatalmon van. Nemrégiben bejelentette, hogy jelentős az ország olajtartaléka, mellyel – ha ügyesen használják ki – esetleg kompenzálni lehet földimogyoró iparának összeomlását.

Bár gambiai kalandozásokat terveztünk, utazásunknak épp úgy adott keretet Szenegál, mint a térképen Gambiának, s így kint létünk Dakarban kezdődött, s ott is ért véget.

Első dakari sétánk alkalmával máris lenyűgözött az afrikai forgatag. Rengeteg ember van az utcákon, az egyik felük rohan, a másik csak úgy álldogál; míg az egyik siet a dolgára, addig a másik árulja különféle apró-cseprő portékáit. Az árusok, amint meglátnak egy tu-

ristát, máris mennek elibe, és az orra alá nyomják, amit meg kell venni – szinte kötelező, hiszen a legszebb a városban, a legjobb minőség, és hát eredeti afrikai, kézzel készített, és most csak itt, csak a kedves vevőnek olcsóbban számítják. Dakar egész belvárosa egy igazi piac. Azért nem kell megszeppennünk a „nagyszerű" ajánlatoktól, ha kellő humorral fordulunk feléjük, máris leszerelhetjük őket. Igaz, tízpercenként elmondani a mondókánkat, és megvívni a szabad elmenetelt, néha izzasztó az afrikai negyven fokban.

Egyszer csak egy szemüveges fiatalember karon fogott bennünket, s kimenekített a kisebb huzavonákból. Miután közölte, hogy ő művész, és múzeumban dolgozik, amit szívesen megmutat nekünk, – no lám! – máris a megbízható és szimpatikus emberek sorába léptettük elő magunkban. Mentünk a melegben hárman, pontosabban rohantunk utána, közben lihegve beszélgettünk, s mire megálltunk, egy textilgyár varrodájában találtuk magunkat. Merthogy itt dolgozott a „helyi vezetőnk", Alex bátyja, s ha már erre jártunk, megmutatja nekünk a varrodát, hiszen itt készülnek az igazi tradicionális, tarka színekben pompázó csodaszép holmik. Körbevittek minket, még megtisztelve is éreztük magunkat – nekünk bennfentes kísérőnk van!

Nemsokára megjelent Mola, Alex barátja, akinek éppen aznap reggel gyermekei születettek, s ezért adott nekünk egy-egy arany medált. Itt ugyanis az a szokás, hogy ha gyermek születik a háznál, a szülőknek ajándékot kell adniuk egy idegennek, ezzel biztosítva csemetéjük sorsának kedvező alakulását. Az egészben az volt a csodálatos, hogy napnyugtára Molának két utódja is lett, s mi is éppen ketten voltunk! – ez valami isteni jel, nyilatkozta mindenki őszintének tűnő áhítattal. Meghívtak bennünket magukhoz, és arról beszélgettünk, hogy a következő napi névadási ceremónián miként fognak az újszülött ikrek igazán emberré válni – hiszen Afrikában egy gyermek akkor mondható a társadalma tagjának, ha már névvel illetik. Hihetetlenül szerencsésnek éreztük magunkat, hogy afrikai létünk második napján máris egy ilyen szertartáson vehetünk részt, mégpedig nem csak egyszerű vendégként, hanem tiszteletbeli keresztszülőként! Így csöppentünk bele a helyiek színjátékába, ami annyira életszagúnak tűnt, no meg egzotikusnak, hogy jóhiszemű turistaként – akik mindenképpen hinni akartak abban a csodálatos világban, amit a szemük elé tártak – szépen belesétáltunk a történetükbe, s persze önként és dalolva adtunk nekik pénzt a másnapi rituálé rizs-adagjára. Ekkor még mit sem sejtettünk – így azt sem, hogy a medálok csak aranynak látszottak. Igaz, voltak

„figyelmeztetőink”, fiatalemberek személyében, ám mi rögtön nyugtáztuk magunkban, hogy bizonyára ők a „rosszfiúk”. Fel sem merült bennünk a kétség, hogy turista-vadászok áldozatai lettünk néhány perc alatt. Pedig igen.

Naivitásunk második csapdáját az ünnepi ruhák vásárlása jelentette – hiszen nem akartunk kiríni a ránk váró ceremónia résztvevőinek köréből. Alex és Mola elvitt bennünket egy szabóhoz, akivel a textilgyárban már találkoztunk, és aki kész ruhákat mutatott nekünk. A fizetés elvileg az örömapára maradt volna, ám épp nem volt nála pénz, ezért megkért, fizessük most ezt mi, majd holnap visszaadja a kölcsönt. Nálunk csak harmadannyi pénz volt, mint amennyibe a ruha került, de mondták, nem gond: adjunk annyit, amennyink van. Furcsa volt ugyan a dolog, de a figyelmünket az izgatott várakozás teljesen lefoglalta. Majd közölték, hogy nekik még el kell intézni valamit, de találkozzunk az egyetemnél, mert ott lakik Mola édesapja, akinek be szeretnének bennünket mutatni. Szóval, egy taxival elvitetnek oda, s félóra múlva ők is jönnek majd utánunk.

A taxis persze nem az egyetemnél tett ki minket, s persze azt sem tudta, hogy miről beszélünk, amikor a rossz végállomás miatt reklamáltunk, hiszen neki a „két fickó” ezt a teret mondta, s az egyetem valóban nem itt van… Hát, ekkor esett le a tantusz, s égetett hirtelen a szégyen és a nap egyszerre. Legszívesebben a föld alá süllyedtünk volna szégyenünkben, hogy ennyire rászedtek bennünket, sőt, talán a lelkesedésünkkel még mi is adtuk alájuk azt a bizonyos lovat.

Ott álltunk egy fillér nélkül Dakar külvárosában, s a dühtől vezérelve visszasétáltunk a textilgyárba (nos, a séta nem félóra volt). A szabó fiú, miután meglátott bennünket, végre elmondta az igazat: a „kedves kísérőink ” szélhámosok. Egy másik alkalmazott is elmesélte a bátyja történetét, aki szintén Alexék áldozata lett, s akit egy másik történettel rengeteg pénztől fosztottak meg. Állítólag ez egy nagyon agyafúrt páros, akik turista-szezonban egy hotel előtt leselkednek a tapasztalatlan turistákra, s különböző történetekkel csalnak ki belőlük pénzt. Mi pedig örüljünk, hogy az egészet épségben megúsztuk, és a tanulópénzünk nem is számít olyan nagy összegnek, összehasonlítva az egyéb áldozatokéval. Ráadásul, legalább már az első nap átestünk a tűzkeresztségen.

Következő nap azért sikerült ismét töretlen lelkesedéssel útnak indulnunk Gambia fővárosába, Banjulba. Mikor már azt hittük, hogy a csomagjaink alatt a földbe süppedünk, sikerült meglelnünk a dakari

buszpályaudvart. Amint az ott lézengő férfiak megláttak bennünket a színen, rögvest elözönlöttek. Egy pillanatra megijedtünk, mert az útszervezők, illetve azok segédjei lekapkodták rólunk a táskáinkat, és máris vitték el a járműveikre. Igyekeztünk nem pánikba esni, s megbeszélni a fuvar feltételeit. Fehérségünk számukra dupla árat jelentett, de azért végül sikerült egy jutányosnak mondható árban megegyezni egyikükkel, s indulhatott a 7 férőhelyes kombi autó. Dakart a hátunk mögött hagytuk.

A várost elhagyva az első élmény a mellettünk elhaladó táj képe volt, mely annyira magával ragadott, hogy meg is feledkeztünk a túlzsúfolt kocsi kényelmet- lenségeiről. Igazi száraz szavannás övezet fogadott, elpusztult állatok az út szélén, csont és bőr mindahány. Amikor néha megálltunk, gyerekek nyúltak be a kocsi ablakán alamizsna reményében, vagy egy rendőr igazoltatta az utasokat. Az út helyenként olyan rossz volt, hogy a sofőrünk célszerűnek látta letérni róla. A szívünk ilyenkor a torkunkban dobogott, de végül szerencsésen elértük a határt.

A barai kompon átkelve elértük Banjult. Szerencsésen megtaláltuk a legolcsóbb szállást, s végre megszabadulhattunk tonnás csomagjainktól, és mehettünk fel- fedezni a várost. Banjul egészen más hangulatú, mint Dakar. Míg Dakar olyan, mint egy méhkas, ahol mindenki összevissza zümmög, s lót-fut a saját dolga után, addig Banjul leginkább egy kedves ház belső udvarához hasonlít, ahol a nők az áruikkal foglalatoskodnak, ételeket főznek, a fiatalok fociznak, s az idősebb férfiak üldögélnek. Itt van tere a szélnek, hogy keresztülszelje az utcákat, ahol az emberek nyugalmat sugároznak; látszólag mindenki teljes harmóniában éli az életét. Ugyanakkor itt talán azért sincs olyan sok árus, mert bizony szegényebbnek mondható, mint a szenegáli város. Banjulhoz képest Dakar hidat képez Európa és Afrika között, hiszen belvárosában megtalálhatóak a nyugati építészet egyes elemei, ám itt, Banjulban ezek meglehetősen ritkák. A kétszintes rozoga kőházakat a belvárosban aszfaltozott utak választják el, míg a külvárosra a homokos utcák jellemzőek. Este, amint a nap az Atlanti-óceán horizontja alá süllyed, sötétség lep el mindent – ugyanakkor ez a sötétség nem olyan, mint amikor Európában hirtelen kialszik a villany. Itt ekkor kel életre minden. Az emberek kijönnek az utcára, hiszen már a nap melege nem fenyegeti őket, s elkezdődnek a közös esti eszmecserék, a zenélések.

Amikor a fürdőszobánkban a vödörből locsolgattuk magunkat vízzel (fürdés gyanánt), és hallgattuk az utcáról felkúszó zenét, akkor éreztük először igazán, hogy Afrikában vagyunk. Addig annyira lekötötte a sok újdonság a figyelmünket, hogy szinte felfogni sem volt időnk, hogy megérkeztünk Gambiába. Néha, hogy elérjünk valahová, nem pusztán fizikailag kell megtennünk az utat, hanem lelkiekben is át kell térni az új közegbe.

Annyira más itt minden: az emberek, ahogy öltözködnek, ahogy esznek, amit esznek, ahogy a gyerekek az utcán élik az életüket, ahogy viszonyulnak hozzánk, az idegenekhez. Minden pillanat egy új tapasztalat, valósággal csak úgy kapkodja az ember a fejét. Ha először jár Afrikában, egy darabig még ideje sincs a látottakból mindent megemésztenie, s talán éppen emiatt olyan felkavaró, s magába bolondító ez a földrész.

Bár Banjult érinti az óceán, mi szerettünk volna elmenni egy közeli faluba, hogy más strandokat is lássunk. Ám, a hónap utolsó szombatja lévén Gambia takarítási nap lázban égett, és a munkaszüneti nap miatt semmilyen jármű nem volt elérhető, a boltok is zárva voltak. Igaz, mi kimaradtunk az egészből, mert 10 órára – mire mi felébredtünk – már be is fejeztek mindennemű tevékenységet, a nap további részében pedig már csak szieszt áztak. Nos, az utcalátképben nem igazán volt különbség a múlt napihoz képest.

Nem maradt más lehetőség, mint a közeli helyi strand. Elindultunk a part felé. A panziónk főnöke utánunk küldte egy emberét, hogy vigyázzon ránk. Miután ezt tisztáztuk, sikerült meggyőznünk, hogy nincs szükség a szolgálatára, köszönjük. Itt mindenki óvni akart bennünket, mindenki a kíséretünk szeretett volna lenni, folyamatos kíváncsiságuk hajtotta felénk az embereket. Most kivételesen – a fehérségünkkel – mi tartoztunk a kisebbséghez, ám, ami meglepő, ez egyáltalán nem adott okot semminemű frusztrációra. Igaz, sok energiát igényelt az érdeklődők kíváncsiságának kielégítése. Mindenki ugyanazokkal a kérdésekkel bombázott bennünket: hogy hívnak, hány éves vagy, honnan jöttél, miért jöttél ide, tetszik-e itt stb. Fantasztikus, hogy az itteniek nem haboznak megszólítani az idegent.

Miután elértük a partot, bementünk fürdeni a szinte forró vízbe, majd az árnyékba húzódtunk. Odajött egy fiatal fiú, Paga, aki szó nélkül hozott nekünk ebédet és innivalót – persze rögtön szóba elegyedtünk vele is. Mesélt magáról és a helyi szokásokról. Elmondta, hogy azért hozott nekünk ennivalót, mert „If you are happy, I am happy.” –

azaz, ha Te jól érzed magad, akkor én is. Továbbá azt is elmondta, hogy Gambia partjait „Smiley Coastnak" hívják, azaz „Mosolygós Part"-nak, mert itt mindenkinek boldogság van a szívében, s mosoly az arcán. Olyan volt, mintha Paga egy másik világot tárt fel volna hirtelen előttünk. Kiderült, hogy a turista-szezonban, ami körülbelül novembertől áprilisig tart, egy hotelben dolgozik, s a vízisportokért felelős; egy félévet keményen dolgozik tehát, míg a másik felét pihenéssel tölti. Hozott egy fotóalbumot is, melyben több turistával is meg volt örökítve, néhány képen pedig a családja is szerepelt. A kedves modorával elvarázsolt bennünket, így a délutánt vele töltöttük – ez lett talán az egyik legszebb napunk.

Paga meghívott bennünket vacsorázni is. Egy külvárosi ház belső udvarában működött egy étterem. A külváros szegényebb volt, mint az eddig látott város- részek, nagyobb homokbuckák, több szemét az utcákon, rozoga bádogkunyhók, néhol egyszintes kőházak tarkították a látképet. Az étteremről csak a helyiek tudnak, hiszen semmilyen tábla nem jelzi, hogy az adott lakóházban egyben ételt is felszolgálnak. Fufut rendeltünk, mely tipikus nyugat-afrikai ételnek számít. Leginkább talán a halászléhez hasonlítható, legalábbis a csípős leve illetve a benne lévő hal miatt, de volt még benne többek között kukorica és pálmaolaj-gombóc is – igazán kiváló étek.

Következő állomásunk Paga barátainak otthona volt. A lebetonozott udvart egyszobás sorházak kerítették körül, és száradó ruhák keresztezték utunkat, míg beértünk az egyik szobába, mindeközben az udvaron kint ülő nők tekintete szaladt végig rajtunk. A szobában ülő társaság sörrel kínált bennünket, amit el is fogadtunk, és mondhatni egy igazán interkulturális beszélgetés vette kezdetét. Teljes nyitottsággal álltak hozzánk, ami által sikerült betekintést nyerni a helyi fiatalok gondolatvilágába, a banjuli lét és a „Mosolygós Part" rejtelmeibe.

Hozattak nekünk édességet is. Egy körülbelül harmincéves fiú szólt egy fiatalabbnak, hogy hozzon nekünk egy mangós jégkását, majd a fiatal szólt egy másik fiatalabbnak, aki szólt egy nála még fiatalabbnak, s végül egy talán négy éves kisfiú hozta meg a várva várt desszertet. Olyan volt ez a láncolat, mint amit a népmesékben láttunk gyerekkorunkban. A kis műanyag zacskóban kapott jégkása mennyei volt a hőségben, ám soknak bizonyult, így a maradékot szó nélkül a hamutálba tettük, hiszen ők is oda tették az üres zacskókat. Nekünk nem kellett volna. Paga kivette, letörölte róla a hamut, s megette. Rettentő

kínos volt a számunkra, hiszen illett volna megkérdeznünk őket, hogy kérik-e, nem pedig buta európai pazarló módjára letenni az ételt.

Lassan észrevettük, hogy mennyire eltelt az idő, s bár az eszmecsere fonala egyre csak tekergett, a dakari élmények után hirtelen rossz érzés fogott el bennünket, s a nyugalmunk érdekében, inkább elköszöntünk tőlük, s elindultunk. Paga elkísért bennünket még egy darabon. A nap szép lassan elfáradt, s ahogy a sugarait elfedték a házak tetői, rózsaszínben úszott egész Banjul. Az emberek köszöntöttek bennünket: „Tubab! Tubab!” – azaz helló, fehér ember! Ahogy haladtunk, mindenki kijött a házak udvaraiból, kinézett az ablakon, s üdvözölt – úgy terjedt a hírünk, mint a pestis, csakhogy ez a járvány nagyon kellemes lázban égetett bennünket.

Következő reggel elindultunk Basse Santa Su-ba, a legnagyobb keleti nagyvárosba, mely egyben Gambia második fővárosának számít. Az autóbusz indulására három órát kellett várni, mert bár a busz tizenöt fős, mégis negyven embert szokás szállítania. Mikor végre összegyűlt a kellő számú utas, indulhatott a kaland! Háromszázötven kilométert huszonöt centiméternyi ülőhelyen zötykölődve megtenni – nem egy leányálom. Ráadásul minden faluban meg kellett állni a rendőri ellenőrzések miatt. (A helyieknek nem útlevelük van, hanem valamiféle papír-fecnijük.) Közben jöttek a mangót, illetve a zacskós vizet árusítók. A vörös homokos útról a por csak úgy áradt az utastérbe, de szerencsére az asszonyok ezt már előre tudták, s még az utazás elején adtak nekünk egy-egy kendőt a hajunkra, hogy legalább az ne legyen piszkos. Nos, a röpke 12 órás út után, elértük életünk legkoszosabb állapotát – hiszen izzadt testünk vonzotta a porszemeket. Mindezek ellenére megtapasztaltuk, hogy mennyire jó úton lenni, valahonnan jönni, s valamerre tartani.

Éjfélre egy vadidegen, sötét, áram nélküli városban találtuk magunkat. Nem tudtuk, hogy merre menjünk, még az orrunk hegyéig sem láttunk, hotelt sem néztünk ki magunknak. Ám valahogy, mint ahogy addig is mindig, ott is akadt egy kedves helyi vezetőnk, egy lány, Adama személyében, akivel a buszon együtt utaztunk. Ő karon fogott bennünket, és befogadott az otthonába.

Mikor megérkeztünk Adamához, körülbelül huszonöt gyerek rohant elénk, a felnőttek is mind odajöttek, s hihetetlenül örültek nekünk, az újdonsült vendégeknek. Az afrikaiak vendégszeretete csodálatraméltó, bizony volna mit tanulni tőlük. Megkínáltak bennünket vacsorával, kaptunk kuszkuszt, mely a kusz gabonanövény feldolgozása,

s úgy ropog az ember foga alatt, mintha homokot enne. Biztosítottak nekünk külön szobát, le is fürödhettünk a szabad ég alatt, a csillagok fényében, és máris bent voltunk a kényelmes ágyunkban, egy szúnyogháló védelme alatt – sajnos, volt mi elől védenie.

Reggel a gyerekek bekacsintgatására ébredtünk, majd, amint látták, hogy már fent vagyunk, bejöttek hozzánk. Így kénytelenül szembesültünk vele, hogy itt ismeretlen a privátszféra fogalma. Mikor felkeltünk, gazdag reggeli fogadott bennünket, és a gyerekektől nyüzsgő udvar – s kirajzolódott egy jómódú család élete. Itt több generációt ölel fel az együttlakó közösség, s mivel muzulmánok (Gambia 90%-ával egyetemben), egy férfi – az anyagi helyzetétől függően – négy feleséget is magáénak tudhat.

A reggeli után Adama megmutatta Basset, az azon keresztül haladó Gambia folyót, mely körülbelül háromszáz méter széles, s rengeteg kisebb csónak szeli át, melyek folyton mozgásban vannak. A városban alig volt egy-két kőház, főleg bádogkunyhók sorozatába lehetett botlani, a nagyobb utak mellett különféle árusok voltak, akik mindenféle áruval vonzották a tekintetünket. A sok autós és motoros csak úgy cikázott az utakon, szinte semmibe véve az út menti gyalogosokat.

Bementünk a piacra is, ahol helyenként orrfacsaró bűz áradt. Az egyik árusnál sikerült lealkudnunk egy szoknyát a helyi árra, ami tekintettel fehér mivoltunkra igazi sikerélmény volt. A piac oldalán egy büfésor „várt minket", bagette-nek mondható kenyeret ettünk, mely főtt krumplival volt megkenve, s bármily hátborzongatónak is hat, isteni eledelnek véltük akkor.

Délután Adama húgai egy utcai bálra hívtak bennünket, a Zimbára. A lányok gyönyörűen kiöltöztek, s karöltve vittek minket a mulatságra. Pár perc séta után óriási hangzavar csapta meg a fülünket, perdültek a dobok, s szólt az ének. Miután befizettük a belépőt, bementünk a körbe. Körülbelül kétszáz ember körbe fogott egy zenekart, s a kör közepén két kifestett, jelmezes táncos dinamikus táncával mulattatta az ujjongó népet. Szép lassan a közönség soraiból is táncra perdültek. Amint észrevett bennünket az egyik beöltözött táncos, nyakon csípett, s persze nem menekülhettünk mi sem az elől, hogy megmutassuk tánctudásunkat. Hirtelen zavarunk szerencsére nem lett úrrá rajtunk, s pár perces bemutató után ismét visszahúzódhattunk a közönség soraiba – volt nagy móka s kacagás. A következő napokban többen is odajöttek hozzánk, és gratuláltak – Basseban ugyanis szép lassan körbe szállt a hírünk: a Taal családnál lakik két fehér lány. Ezek után min-

denki köszönt, s talán még kicsit be is fogadtak bennünket. Hirtelen már nem turistának éreztük magunkat, hanem egy helyi család vendégeinek, akik akár lehetnének gambiaiak is. Ha néha elkóválygotunk, és Adamáék aggódtak értünk, kimentek az utcára, s máris találtak valakit, aki látott bennünket valahol, s így máris megnyugodhattak.

Egyik délután „fotózást” tartottunk. Három fiú ült a sarokban, s lefényképeztük őket, majd a többi gyerek is jött – hisz ők sem akartak kimaradni semmi „jóból” –, s így a további képeken szép lassan szinte hatványozódott a megörökítettek száma. Miután észrevették, hogy a digitális fényképezőgépünkön rögtön meg lehet nézni a képeket, mindenki sorba állt egy fotóra, sőt, még azt is kamera elé tolták, aki nem akarta.

Utazásunk valódi célja az volt, hogy egy kisebb, izolált falut találjunk, melyben valamiféle falukutatást végezhetünk, s feltérképezhetjük egy falu életét, szokás-, illetve értékrendszerét – summa summarum szerettünk volna betekintést nyerni egy tradicionális afrikai falu körforgásába. Nos, szerencsésen megtaláltuk Dramant, ami Bassétől huszonöt kilométerre volt, s ott töltöttünk öt hetet. Az alábbiakban csupán egy általános falu-leírásra van mód, hiszen ennek az öt hétnek a harmincöt napjáról legalább harmincöt oldalt lehetne írni.

Draman egy szerahulik lakta falu, mely tizenkét nagycsaládot foglal magában. Ezek a nagycsaládok, akárcsak Gambia többi részén, több generációt ölelnek fel. Fő tevékenységük a földművelés, és az abból származó többlettel való kereskedelem. Földimogyorót, kukoricát, rizst, kuszt, édes burgonyát, valamint egyéb konyhakerti növényeket termesztenek; ezenfelül vannak lovaik, kecskéik, juhaik, baromfijuk, s kutyáik. A falut élénk színekben vibráló zöld szavannás terület övezte – hiszen akkoriban esős évszak volt. Draman házai általában vályogkunyhók, illetve két család már kőházban lakik. Az egyik kőház tetején még napelem is található.

Falusi létünk első napjaiban nehéz volt feldolgozni, hogy immár nem vagyunk úton, s itt majdan több hétig állomásozunk. Amíg el nem értük a falut, gyors sebességgel történtek az események, s itt ez a lendület idővel alábbhagyott. Ám szép lassan kibontakozott az itteni közösség csodás világa, ami a későbbiekben bőségesen kárpótolt bennünket.

A reflektorként világító hold fényében úszva esténként kiültünk beszélgetni a főtérnek mondható homokos térre. Ezen eszmecserék néha nagyon mókásak volt. Egyszer Osmanban, a falufőnök unokájában

felmerült a kérdés, hogy Európában vajon ugyanaz a hold látható-e, mint itt. Másszor, ha véresre vakartuk szúnyogcsípéseinket, csodálkoztak, hogy a mi vérünk is piros. Fantasztikus volt olyan emberekkel érintkezni, akiknek az élete teljesen kívül esik a világ körforgásán. S ahogy ezek az emberek befogadtak minket, elszállásoltak, és mindennap enni- valót raktak elénk, csodálatraméltó volt. Olyan volt ez, mintha egy teljesen más világba csöppentünk volna – s talán valóban így volt.

A Dramanban töltött több hét után fájó búcsút vettünk a falubeliektől, s elindultunk vissza nyugatra, az óceánpartra. Körülbelül másfél napos utazás után elértük Gunjurt, Gambia egyik halászfaluját. Még az utolsó buszúton összeismerkedtünk Aladinnal, aki segített nagyon olcsó szállást szerezni. A Gunjur melletti parton sétálva az ember kénytelen-kelletlen befogja az orrát, mert a rengeteg kihalászott hal bűzét máskülönben nem lehet kibírni. Ám, ha megfelelő távolságból néztük a halászokat, a gyönyörűen festett, néhol ugyan kopottas hajók lenyűgöző látványt nyújtottak. Az élet a parton úgy hullámzott, mint maga az óceán. A férfiak, miután megtelítették számos fajtájú hallal a csónakjaikat, kieveztek a part felé, ahol az asszonyaik várták őket vödörrel, s miután a halak bekerültek azokba, a férfiak visszamentek a vízre, a nők pedig kimentek a szárazföldre, és árulták a friss árut.

Aladinnék minden este ragaszkodtak ahhoz, hogy „change ideas', vagyis, hogy eszmecserét folytassunk. Ők ugyanis a világról a Gunjurba betérő turistáktól szerzik az ismereteiket. Az esti közös sörözések hihetetlenül mély társalgássá váltak, amit a környezet is elősegített. Hiszen ott ülni a pálmafák és a vakító csillagok alatt – miközben az ember hallgatja a víz morajlását, s lágy szellő simogatja a napbarnított bőrét – mindenképpen felemelő érzés, mely arra készteti az embert, hogy elgondolkozzék az élet valódi értékeiről. S valóban elgondolkodtató, hogy vajon tényleg vissza kell-e mennie a rohanó Európába, ahol az embereknek szinte nincs is idejük leülni és megosztani egymással a gondolataikat.

Maga Gunjur belvárosa igazi afrikai hangulatot sugárzott. Néha sokat időztünk különböző büfékben, és tojásrántottás kenyeret ettünk, s időnként csak lassan eszméltünk fel, hogy ránk esteledett. Elképesztő volt realizálni, hogy mennyire megszoktuk az áramnélküli estéket, és hogy mennyire nem riogató már a sötétség. Az emberek kedvesek voltak, sokukkal leültünk beszélgetni. S meglepődve vettük észre, hogy ők ezt mennyire becsülik, hiszen, mint kiderült, novembertől ugyan

elárasztják a nyugati partot a gazdag fehér turisták, ám kizárólag a földrajzi környezet miatt jönnek, s fejvesztve menekülnek a helyiek elől. Így, mikor mi leálltunk különböző emberekkel társalogni, a közvetlenségünkkel rögvest a szívükbe loptuk magunkat, s csak úgy hívtak bennünket, hogy a „gambian sisters”, azaz a gambiai testvérek. Azt hiszem, ez jelképezte, hogy befogadtak bennünket.

Sajnos, ezeknek a napoknak is véget kellett vetnünk. Az időnk fogytán volt, s még mindenképpen meg szerettük volna nézni a sokak által annyira áhított Toubát, a szenegáli szent várost, amire Nyugat-Afrika Mekkájaként hivatkoztak. Ismét egy körülbelül harminc órás utat magunk mögött tudva értük el úticélunkat.

Toubában a muszlimok ingyen megkapnak mindent: a szállást, az élelmet, s amire még szükségük lehet; aki pedig nem muszlim, az Touba elővárosában, Bake-ban szállásolhatja el magát némi fizetség fejében. A szent városban megfelelő muszlim öltözéket kell viselni, így például a nőknek hosszú ujjú felsőt, hosszú szoknyát, zárt cipőt és fejkendőt; a városban nem lehet sem alkoholt inni, sem cigarettázni – még a férfiaknak sem.

Mikor bementünk a belvárosba megnézni a több mint száz éves mecsetet, természetesen ismét akadt egy vezetőnk. Elmondta, hogy a mecsetet az 1900-as évek elején építették Amadou Bamba tiszteletére, aki vallási vezető volt akkoriban. Az ő követőit hívják bájfároknak, akik raszta hajat viselnek, mert mikor még a sivatagban vándoroltak, a fejükön vitték a csomagjaikat, és nem volt lehetőségük ápolni a hajukat. Ennek emlékére ma minden bájfárnak raszta haja van. A városban laknak még a marabuk, akik vér szerint örökítik át különállóságukat, ők szent emberek, akiktől a többi ember tanácsokat kér, s akikkel jósoltat magának. Mindenki egy talizmánt visel, melyben a kiválasztott marabut ábrázoló fénykép található. Évente megtartják a Magal nevű szent ünnepet, melynek során megemlékeznek Bambáról, s ilyenkor zarándokok ezrei özönlik el a várost.

Vezetőnk elvitt minket Bamba otthonához, mely egy hatalmas majomkenyérfa volt, két üreggel a belsejében. Ebben az odúban lakott anno a város alapítója. Következő állomásunk egy helyi marabu jós volt, aki egy tál homokból jósolt nekünk. Nagyon izgatottak lettünk. Ám, mikor mindkettőnknek szinte ugyanazt jósolta (miszerint nagyon szerencsések vagyunk, és boldogok leszünk egész életünkben, ám – megtartandó erőnket – áldozzunk fel egy csirkét), a jóslás elveszítette hite- lességét. Csalódva tértünk vissza szállásunk utolsó éjszakájára.

Talán a muszlim hitünk hiányzott ahhoz, hogy a toubai áhítatot mi is átéljük.

Visszatérve legelső állomásunkhoz, Dakarhoz, mely most az utolsó is lett, még egyszer elmentünk a belvárosi piac rengetegébe. Az alkudozás művészetét sikerült egészen jól megtanulnunk, s igazi kincsekkel térhettünk haza, Európába. Bár talán a valódi kincsek nem is ezek voltak, hanem azok a tapasztalatok, élmények, melyeket utazásaink során átéltünk. Az emberek boldogságot sugárzó léte, a közösség fontossága, az, hogy ezeknek az embereknek nincs semmilyen felesleges holmijuk, de nincs kínzó hiányérzetük sem, mert magukban tudják élvezni azt, amit az élet megadott nekik. És milyen igazuk van.